

- роботи з хореографічним колективом : Основи курсу [Навчально-методичний посібник]. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. 326 с.
2. Гнатівська В., Тимофєєва Т. Особливості організації роботи дитячих хореографічних колективів під час воєнного стану// *Проблеми сучасної мистецької освіти*. Випуск 21. Київ : Видавництво УДУ імені Михайла Драгоманова, 2013.
  3. Квецько О. Хореографічна культура України як важливий чинник в умовах сьогодення // *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Мистецтво у нелінійному просторі»*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. 132 с.
  4. Позашкільна освіта та виховна робота. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilnaosvita-ta-vihovna-robota/>

Бистрицька Дар'я,

викладачка комунального закладу
початкової спеціалізованої освіти
«Мистецька школа №5 м. Одеси» (м. Одеса)

ТВОРИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У ФОРТЕПІАННІЙ ПЕДАГОГІЦІ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ

***Анотація.** У статті висвітлені чинники оновлення фортепіанного репертуару, який використовується в роботі з учнями мистецьких шкіл. Розглядається художній та виховний потенціал творів сучасних українських композиторів, а також визначені стильові новаторства їх творчості.*

***Ключові слова:** фортепіанна музика, вітчизняні композитори, сучасна музика, музичний твір.*

***Постановка проблеми.** Система музичної освіти в Україні ґрунтується на початковій академічній підготовці майбутнього музиканта в позашкільних і спеціалізованих загальноосвітніх музичних навчальних закладах. У них засвоюються ґрунтовні знання культурної спадщини, закладаються основи розвитку світовідчуття учнів. Проголошення незалежності Української держави*

викликало в суспільстві переоцінку ідейних і духовних орієнтирів, зміну світогляду, потребу народу в самоідентифікації. З початком військових дій в 2014 році та повномасштабного вторгнення 2022 року ці тенденції пришвидшилися та загострилися. Проте, до 2014 року навчання учнів мистецьких шкіл часто проходило за принципами та репертуаром, які перейшли в спадок від радянських часів. Навіть зараз є багато педагогів, які не готові відмовитись від давно вже напрацьованого і перевіреного репертуару. Тому запропонована тема статті є актуальною і практично доцільною.

Виклад основного матеріалу. Запит на твори сучасного фортепіанного репертуару, а також нові педагогічні технології початкової фортепіанної освіти України великий. Сьогодні у навчальному процесі спостерігається зміщення акцентів із професіоналізації освіти на її виховні засади, що зумовило потребу у використанні нових програм, прогресивних методик, створення навчальних посібників. Актуальною в початковій музичній освіті стає концепція поліхудожнього розвитку учнів, творче мислення яких формується за допомогою комплексного використання засобів впливу музики, ритміки, образотворчого мистецтва. Розкрити творчий потенціал, сприяти розвитку музичних задатків, навчити через еkleктичну, ігрову діяльність «переживати» музику, виразити її в образах, звуках, словах, кольорі – мета викладача мистецької школи [2, с. 92]. Захоплення молодого покоління джазовим мистецтвом, комп'ютерними іграми та естрадною музикою зумовило появу у фортепіанному репертуарі навчально-методичних збірок, заснованих на темах, зрозумілих сучасним дітям: «Імпровізуємо блюз» Л. Іваненко, «Школа джазового виконавства» та «Етюди з імпровізацією» Н. Лагодюк.

Найбільшою популярністю у викладацькій практиці музичних шкіл користуються твори вітчизняних авторів другої половини ХХ ст. – І. Берковича, Ж. Колодуб, А. Кос-Анатольського, Б. Лятошинського, М. Сильванського, Ю. Щуровського, І. Шамо та ін. [2, с. 92]. Але сучасним учням, особливо підліткового віку, подібні твори здаються «нудними», «громіздкими» та «нелогічними» (з точки зору самих учнів). Тому викладачі звертаються до

творів таких композиторів, як Т. Афанасенко, П. Захаров, Л. Іванюшина, А. Комлікова, К. Майденберг, В. Маник, О. Польовий, О. Соловйова, М. Терещук, К. Цепколенко. Домінуючими жанрами їх творчості є пісенно-танцювальні й моторні п'єси, лірика й епос. Вони переосмислюють на сучасний лад західноєвропейську побутову й старовинну танцювальну музику, створюють програмні сюїти.

Чому твори цих композиторів стають популярними серед учнів? Тут можна виділити кілька факторів.

1. Заперечення будь-якої тотальності та толерантність до масової культури. Полістилістика є дуже бажаною та зрозумілою сучасним дітям. Сьогодні все менше композицій створюються в жанрі класичних багаточастинних творів з наскрізною драматургією, а музика стає, по-перше, більш ілюстративною, по-друге, набуває прикладного характеру. Часто додається театралізований чи візуальний компонент, який допомагає сприймати музичний твір.

2. Відсутність правил та ідеалів. Сьогодні неможливо оцінити мистецький твір, оскільки він може бути порівняний тільки з самим собою [4, с. 10]. Сучасний художній твір – це абсолютна самодостатність, яка існує поза контекстом інших творів. Саме тому у сучасній творчості відсутні правила та ідеали, бо кожен митець сам їх встановлює, а тому їх неможливо порушити. Це дає змогу учням привнести в твір своє бачення, свої ідеї, таким чином навіть початківець може відчувати себе самодостатнім.

3. Еклектизм, мозаїчність, фрагментарність, монтаж [4, с. 11]. Учні сучасних мистецьких шкіл – це покоління, яке народилось в час широкого розповсюдження телебачення, комп'ютерних ігор та соціальних мереж. Їх спосіб сприйняття та обробки інформації характеризується фрагментацією мислення (кліпове мислення) та швидким перемиканням уваги. Тому музичні твори, побудовані на подібних засадах, в поєднанні з загальною цілісністю конкретного твору дає змогу розвинути в учнів здібність до аналізу та узагальнення.

4. Художні запозичення, цитування, римейки. Для учнів це можливість

створити власний «діалог» з улюбленим твором, композитором, фільмом, мультиком, блогером. У зв'язку з розвитком глобалізації діти отримують безліч інформації, в тому числі і у вигляді музичних композицій, з усіх куточків планети. Обробка таких композицій в зручній для дитини формі сприяє заохоченню до подальшого навчання.

5. Розчинення мистецтва у природі й житті [4, с. 12]. Сьогодні переважає ідея, а її втілення є другорядним. Саме тому мистецькими творами можуть стати предмети побуту, а пересічна людина у перформансах і флешмобах починає відчувати себе справжнім митцем. Таким чином життя стає мистецтвом, а мистецтво стає формою життя. У музичному мистецтві це проявляється в широкій свободі вибору інструменту для музикування, створенні авторських обробок творів, широкому розповсюдженні імпровізаційних елементів та достатньо вільному доборі засобів музичної виразності. Для учнів це є дуже цінним, оскільки вони навчаються пристосовувати набутий досвід до інших сфер життя, перестають боятись проявити себе (страх виступів набагато зменшується), активізуються та краще самоорганізуються в процесі навчання.

6. Використання українського фольклору. Переосмислення народних мелодій, наспівів в сучасних музичних тенденціях робить народну музику близькою і зрозумілою для учнів, тому вони більше цікавляться історією та традиціями України. За значимістю вони ототожнюють зразки української культури з найкращими світовими зразками мистецтва. В їх свідомості мистецтво України стає рівноцінним культурі інших країн, а це сприяє розвитку їх національної самосвідомості.

Українська фортепіанна музика представлена розмаїто й багатогранно, твори охоплюють широке коло жанрів, різностильові напрями українського музичного мистецтва й індивідуальну творчу манеру вітчизняних композиторів. Використання фортепіанних творів сучасних українських авторів у репертуарі повинно мати системний характер. Це дає можливість формувати нові педагогічні технології, прогресивні методики, навчальні посібники, мотивацію

до творчої діяльності, що є основною метою початкової музичної освіти. Стильові тенденції сучасного українського фортепіанного репертуару потребують системного методично-наукового підходу до окреслення основних напрямів формування в історичному часі, аналізу їх процесів на сучасному етапі музичної освіти.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А. До проблеми термінології у класифікації популярної музики за жанрами, стилями та напрямками // *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. статей. Вип. 19, Київ, 2011. С. 70-77.
2. Кіреєва В. Г., Логвиненко Н. І. Сучасні тенденції українського фортепіанного репертуару // *Наука, релігія, суспільство*: зб. наук. статей. Вип. 1, Донецьк, 2012. С. 92-96.
3. Коханик І. М. До проблеми музичного стилю в сучасному теоретичному музикознавстві // *Теоретичні та практичні питання культурології: українське музикознавство на зламі століть*: зб. наук. статей. Вип. ІХ, Мелітополь : Сана, 2002. С. 70-82.
4. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Київ : НАКККіМ, 2012. 320 с.

Біленко Катерина,

викладачка та концертмейстерка другої категорії КЗПСО «Мистецька театральна школа» (м. Одеса)

ВІДНОВЛЕННЯ ВИКОНАВСЬКОГО АПАРАТУ ПІАНІСТА ПІСЛЯ ПОШКОДЖЕННЯ

Анотація. У статті представлений досвід відновлення виконавського апарату піаніста внаслідок пошкодження (перелому) та описані вправи, які допомогли у реабілітаційному процесі автору статті.

Ключові слова: виконавський апарат, перелом, вправи, реабілітація,